

Джежела Світлана Сергіївна
аспірантка кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна

ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Тези присвячено інституційній трансформації страхового ринку України. Проведено оцінку страхового ринку та встановлено, що страхування є важливим компонентом ринкової економіки, оскільки відіграє важливу роль в економіці країни. Визначено, що на теперішній час ефективне функціонування страхового ринку України гальмується відсутністю єдиної державної стратегії щодо розвитку ринку страхових послуг в державі, це пов'язано з низьким рівнем страхової культури та фінансової освіченості учасників страхового ринку.

Ключові слова: *трансформація, страхування, страховий ринок.*

Страхування виступає одним з важливих фінансових сегментів національної економіки. За допомогою рівня організації страхової справи в можна визначити рівень розвитку економіки країни. Ефективно функціонуючий страховий ринок є важливим компонентом ринкової економіки та відіграє визначальну роль у формуванні загальноекономічної ситуації в країні. Також можна додати, що ринок страхування акумулює значні фонди неактивного капіталу та формує інвестиційні ресурси держави, які активізують реальний сектор економіки і стимулюють соціально-економічне зростання країни. Саме тому, дослідження страхового ринку є таким важливим питанням. В Україні страховий ринок ще не набув статусу впливового соціально-економічного чинника, але в останні роки можна спостерігати перспективи його розвитку.

Сучасний стан розвитку страхового ринку України свідчить про те, що він недостатньо ефективно виконує свою роль у функціонуванні фінансової системи. Так, за оцінками експертів, частка страхових платежів за особистим страхуванням в Україні становить усього 4-5%, тоді як у Західній Європі та США цей вид послуг займає близько 60%, у Японії – 80%, у Великобританії – 70%, а у світі в середньому – 58,3%. Загальний обсяг страхових послуг на фінансовому ринку України в останньому десятиріччі за зібраними преміями дорівнював 0,06% світового обсягу і був меншим у 400 разів порівняно із США, у 60 разів – із Німеччиною, у 50 разів – із Францією [3, с. 413]

Розвиток ринку страхування в Україні можна спостерігати з початку незалежності країни. В той час спостерігається значне зростання та розширення страхового ринку, значна кількість страхових кампаній. Але з роками кількість страхових компаній почала скорочуватись, це в першу чергу пов'язано з процесом консолідації страхової системи, більш детально процес скорочення

страхових компаній можна розглянути в табл. 1. З таблиці ми можемо побачити, що протягом 2014-2021 років кількість страхових компаній скоротилась майже вдвічі, це пов'язано з регулюванням страхового ринку Національним банком України, впровадженням вимог до рівня ліквідності, платоспроможності та мінімального капіталу страхових компаній, а також необхідністю мати ліценцію для здійснення страховою діяльності.

Таблиця 1

Динаміка розвитку страхових компаній в Україні

Назва показника	Роки							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кількість страхових компаній, од.	382	361	310	294	281	233	210	156
в тому числі СК "non-Life"	325	312	271	261	251	210	190	143
в тому числі СК "Life"	57	49	39	33	30	23	20	13
Обсяг валових страхових премій, млн. грн.	26767,3	29736,0	35170,3	43431,8	49367,5	48377,2	45184,9	48894
Обсяг страхових виплат, млн. грн.	5065,4	8100,5	8839,5	10536,8	12863,4	14338,3	10482,0	15827
Активи страхових компаній, млн. грн.	70261,2	60729,1	56075,6	57381,0	63493,3	63866,0	64925,0	63622

Джерело: складено автором на основі [5].

Коефіцієнт концентрації страхового ринку (CR-3) по страхуванню життя в 2021 році в Україні становить 54,3%, а по «non-life» страхуванню – 21,3%. В окремих європейських країнах коефіцієнти концентрації страхового ринку (CR-3) мають дещо інші значення. Так, у Франції цей коефіцієнт по «non-life» страхуванню становить 43,37%, по страхуванню життя – 38,54%; у Великобританії – 29,83% та 18,24%; у Нідерландах – 47,36% та 48,23% відповідно [4, с. 78].

Така висока концентрація страхового ринку України вказує на те, що вітчизняна економіка переобтяжена великою кількістю страхових компаній, частка з яких навіть не здатна надавати якісні страхові послуги, розраховуватися за власними зобов'язаннями та взагалі конкурувати за хоча б невеликий сегмент ринку [1, с. 5]. Для розвитку нових перспективних напрямків страхування страхову галузь необхідно очистити від недобросовісних гравців та сформувати більш жорсткіші вимоги до оцінки показників страхових компаній, що допоможе страховикам виконувати свої зобов'язання навіть у кризові часи функціонування національної економіки.

Ринок страхування в Україні наразі демонструє позитивну динаміку свого розвитку. Проте, у зв'язку із інфляцією, наявного зростання ще недостатньо, щоб повернути втрачені за кризові роки обсяги його діяльності. Також функціональні

та інституційні характеристики страхового ринку в цілому ще не відповідають реальним потребам національної економіки.

Для успішного розвитку та покращення ситуації на українському ринку страхових послуг необхідна злагодженість та скоординованість роботи як держави, так і страхових компаній. При цьому держава має забезпечити ринок стабільною нормативною базою, необтяжливим державним наглядом, а з іншого боку страхові компанії мають бути максимально сумлінними та чесними у процесі співпраці зі своїми клієнтами.

Узагальнюючи вищезазначене можна стверджувати, що страховий ринок України перебуває на етапі розвитку та інтеграції у світовий простір. Основними факторами під впливом яких функціонує ринок страхування в Україні є: обмеження платоспроможного попиту з боку кінцевих споживачів послуг (страхувальників) через зниження рівня вільних доходів населення і суб'єктів господарювання; девальвація національної валюти; втрата депозитів окремих страховиків внаслідок ліквідації значної кількості банківських установ [2, с. 81].

Проведений аналіз свідчить, що на даний момент ефективно функціонування страхового ринку України гальмується відсутністю єдиної державної стратегії щодо розвитку ринку страхових послуг в державі. Такі зміни викликані нестабільністю економічної ситуації в державі, низьким рівнем страхової культури та фінансової освіченості учасників страхового ринку.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В.Д. Новітні тенденції та протиріччя на страховому ринку України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2012. Вип. 133. С. 5-8.
2. Диба В.А. Сучасний стан та перспективи розвитку страхових компаній в Україні. *Економіка та держава*. 2016. № 11. С. 80-83.
3. Золотарьова О.В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 413-420.
4. Малікова І.П. Оцінка концентрації страхового ринку України, її зв'язок з процесами монополізації та конкуренції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Вип. 23. Ч. 3. С. 76-79.
5. Рейтинг страхових компаній України. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> (дата звернення: 05.03.2023)